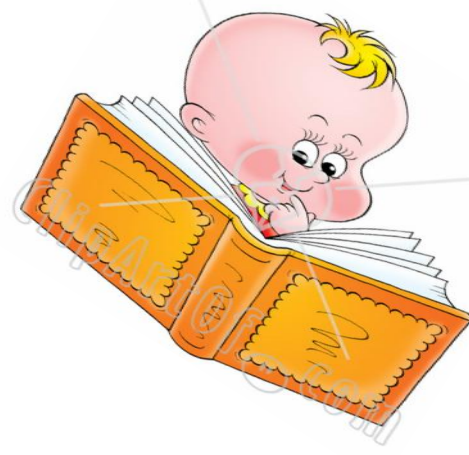

KAD KNYGA TAPTŲ DRAUGU

Visai neseniai nuaidėjo rugsėjo pirmosios skambutis, visus kviečiantis į klases, skelbiantis naujų mokslo metų pradžią, viliojantis vėl pakeliauti po žinių ir mokslo labirintus. Kartu su švente prasideda ir nauji rūpesčiai: mūsų atžalos patenka į naują socialinę aplinką, susiduria su įvairiomis užduotimis ir reikalavimais, kuriuos ne visiems pavyksta sėkmingai įveikti. Vienas iš dažniausiai pasitaikančių sunkumų pradinėse klasėse - skaitymo (disleksija) ir rašymo (disgrafija) sutrikimai.

Tam, kad mūsų vaikučiams kuo geriau sektųsi - mokytis ir mokyti reikia pradėti dar prieš pradėdant lankyti mokyklą.

Vienas iš svarbiausių dalykų mokantis, semiantis naujų žinių yra skaitymas. Šiandien tiek suaugusieji, tiek ir mūsų mažieji skaitytojai pamažu apleidžia knygą ir pirmenybę teikia kitokiems informacijos gavimo, laisvalaikio praleidimo būdams. Vis sunkiau sekasi vaikus sudominti knyga.

Vaiko požiūris į knygą pirmiausia priklauso nuo šeimos, kuri yra pirmoji ir labiausiai įtakinga mokytoja. Padėti vaikui išmokti skaityti - vienas iš svarbiausių dalykų, kurį jūs galite padaryti. Labai gerai, kai mūsų vaikai mato skaitančius šeimos narius. Tyrimais įrodyta, kad netgi tie vaikai, kurie bendravo su kitais vaikais, kuriems tėvai daug skaitė ir pasakojo, būna geriau pasiruošę mokyklai.

„Kartais mums, suaugusiesiems, atrodo, kad negalime šiaip sau šnekučiuotis – gaišuoti, kai yra daugybė neatliktų darbų. Tačiau mažyliui, kuris visomis proto pastangomis bando išmokti skaityti ir rašyti, pokalbis yra esminis dalykas – kuo jis įsimintinesnis ir dalykiškesnis, tuo geriau. Kasdien kalbėkitės su vaikais“ (M. Susan Burns, Peg Griffin y Catherine E. Snow (Eds.), *Un buen comienzo. Guía para promover la lectura en la infancia*, 2000)

Mokslininkai teigia, kad nuo gimimo iki septynerių metų vystosi vaikų mąstymas ir emocijos – intelekto ir bendravimo pagrindas. Šiuo metu labai praverčia šeimyniniai skaitymai – tai puiki proga pasikalbėti apie kitus kraštus, mums neįprastas situacijas, apie personažus, panašius į mus arba visiškai skirtingus. Skaitymas – tai būdas bendrauti, suprasti pasaulį ir save. ***Skaitymas - mokymosi pagrindas.***

Kada gi verta pradėti mokyti savo vaiką skaityti? Įvairiuose moksliniuose šaltiniuose teigiama, kad skaitymo mokymas prasideda vaikui dar negimus. ***Kūdikis*** mokosi skaityti girdėdamas tėvų balsus ir jausdamas jų lytėjimus. Ką tik gimę mažyliai su aplinka susipažįsta pojūčiais: jie „skaito“ ausimis, oda, akimis, burna ir nosimi. Visi mūsų lytėjimai, sakomi žodžiai net vystantis vaisiui, yra mažylio troškimo žinoti ir mokytis pagrindas. Tai gi ir pirmoji kūdikių „knyga“ – tai tėvų veidas, balsas, kalbėjimo ritmas ir intonacija.

7 – 12 mėnesių vaikas jau reikalauja žaisti su juo, knyga yra dar vienas žaisliukas, kurį jis kišasi į burną arba sviedžia kur pakliuvo. Tačiau po truputį turėdamas ją rankose, išmoksta versti lapus ir naudotis knyga kaip priemone bendrauti su tėvais, siekti aplinkinių draugijos.

Šio amžiaus mažyliams reikėtų skaityti lopšines, trumpus eilėraštukus, kuriuose mėgdžiojami gyvūnų balsai, dainuoti daineles. Šiuo metu jie pradeda domėtis knygomis su paveikslėliais ir nesudėtingais pasakojimais. Tinka žaislinės knygos iš kartono, plastiko, su trumpais rimuotais pasakojimais ar tik su paveikslėliais.

1 – 2 metų vaikams knyga yra jau ne tik žaisliukas – jie atpažįsta paveikslėlius ir patys verčia lapus, įvardija knygoje nupieštus daiktus ir personažus. Jiems labai įdomūs tikri įvykiai ir tai, kas nutinka pasakų herojams. Šio amžiaus vaikai labai smalsūs, juos traukia žaislinės knygos: su langeliais, užuolaidėlėmis, erdvinėmis, iškilomis iliustracijomis. Vaikus domina knygos apie linksmus nuotykius, iš kurių jie gali juoktis, taip pat žurnalai ir knygos su nuotraukomis. Šio amžiaus mažiesiems nuolat skaitykite, klauskite, atsakykite į jų klausimus. Veskite vaiko pirštuką skaitoma eilute – jis pradės sieti garsą su parašytu žodžiu. Paprašykite, kad vaikas iš savo mėgstamų knygelių „paskaitytų“ jums – žiūrėtų į paveikslėlius ir pasakotų, ką prisimena. Jis įgis pasitikėjimo, kad gali skaityti, ir vis labiau norės knygų.

3 – 5 metų vaikučiai plečia savo žodyną ir kaskart vis ilgiau gali klausytis, o sulaukę penkerių metų jau kalba aiškiai. ***Tai – „kodėl amžius“***. Jiems patinka patiems skaityti arba apsimesti, kad skaito. Šiuo metu jau pasireiškia vaikų, kaip skaitytojų, nuomonė: jie žino, kas jiems patinka, o kas ne, kas yra gerai, o kas blogai.

Šešiamečiai vaikai - pradinukai – šnekučiai, pokalbio temą ir momentą mėgsta pasirinkti patys. Šiuo metu fantazija ir tikrovė greta.

Mokyklinio amžiaus vaikams patinka iliustruotos knygos, kuriose gana daug teksto, o raidės didelės. Tai gali būti stebuklinės pasakos, kasdieniai nutikimai, linksmos istorijos, knygos su mįslėmis, greitakalbėmis.

Daugelis vaikų raides išmoksta pažinti dar priešmokyklinėje ugdymo grupėje, kiti su raidėmis „susidraugauja“ pirmoje klasėje. Kai išmoksta atpažinti visas raides ir patys bando skaityti, juos apima džiaugsmas. Jie ima suprasti, iš ko susideda pasakojimas: istorija prasideda, paskui ji plėtojama, o galop ateina pabaiga. Šio tikrojo skaitymo pradžia vaikui labai svarbi.

Kaip galime padėti savo vaikams išmokti skaityti? Meilė knygoms, skaitymui ateina palengva, todėl nebarkite neskaitančio vaiko, pasistenkite suprasti, kodėl jis neskaito.

Skaitymas - tai bendravimas. Padėkite savo mažajam skaitytojui išsirinkti tinkamą knygą, bet kartu leiskite turėti ir savo nuomonę.

Vaikas turi suprasti, kad vienas iš skaitymo tikslų - gauti informacijos. ***Kada vaikas ieško atsakymo į klausimus, jis skaito sąmoningai.*** Niekada nereikalaukite, kad vaikas skaitytų greitai. Jūs galite padėti vaikui suprasti skaitomą tekstą, skatindami jame ieškoti prasmės. Kuo daugiau padėsite susidaryti sąryšius tarp vaiko gyvenimo ir skaitomų knygų personažų bei situacijų, tuo geriau jis supras skaitomą tekstą.

Labai svarbu kalbėtis su vaiku apie tai, kas jam patiko ir nepatiko skaitytoje istorijoje ar knygoje, nes tai moko vaiką mąstyti, išreikšti savo nuomonę ir ją argumentuoti.

Klauskite jums skaitančio vaiko įdėmiai ir ramiai. Pagirkite jį už pastangas ir išreikškite susižavėjimą. Įpraskite kiekvieną dieną kartu paskaityti bent po 15 minučių. Skaitymui išnaudokite kiekvieną progą: kartu su vaiku skaitykite parduotuvių užrašus, reklaminius užrašus, maisto pakuotes, nuorodas, kaip sukonstruoti žaislą arba naudotis buitinais prietaisais, rašykite vieni kitiems raštelius. Papasakokite vaikams nutikimų iš savo vaikystės arba iš tų laikų, kai buvo maži jų seneliai, pasiūlykite tai užrašyti, pagaminti knygas. Tegul vaikai kuria, užrašo, iliustruoja savus pasakojimus. Nupirkite vaikiškų žurnalų. Dabar labai populiarius kompiuteris, internetas, drauge su sūnumi ar dukra paieškokite jame informacijos apie tai, kas vaiką domina. Yra nemažai internetinių svetainių, kuriose rasite užduočių, įtvirtinančių jo skaitymo, o taip pat ir rašymo įgūdžius.

Jeigu namuose turėsite knygų, jas skaitysite, kalbėsite su vaiku nuo pat jo gimimo, tai ugdysite vaiko gebėjimą mokytis.

Ne visi vaikai skaityti išmoksta savarankiškai, kartais prireikia ne tik tėvų, bet ir specialistų pagalbos. Jei sūnus ar dukra susidūrė su mokymosi sunkumais mokykloje – sunkiai sekasi pažinti raideles, išmokti skaityti, rašyti ar skaičiuoti, neabejodami kreipkitės pagalbos į klasės mokytoją ar mokykloje dirbantį logopedą, specialųjį pedagogą, kurie patars, kaip tikslingai padėti mažajam mokinukui. Pagalbos galite kreiptis ir į Raseinių pedagoginėje psichologinėje tarnyboje dirbančius specialistus (V.Grybo g. 33, Raseiniai. Būtina išankstinė registracija telefonu 51 571).